

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2019

Sisällys

1.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITEHTÄVÄ.....	3
2.	TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	7
	2.1 Kunnanhallituksen alainen toiminta.....	7
	2.2 Sivistyslautakunnan alainen toiminta.....	8
	2.3 Teknisen lautakunnan alainen toiminta	10
	2.4 Rakennus- ja ympäristölautakunnan alainen toiminta	11
3.	KUNNAN TALOUS.....	12
4.	YHTEENVETO	14
5.	ALLEKIRJOITUKSET	14

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITEHTÄVÄ

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa toteutuneet ja onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Toiminnan voidaan katsoa olevan tuloksellista, jos kaikki sen neljä osatekijää toteutuvat: 1) taloudellisuus eli tuotosten ja panosten suhde 2) vaikuttavuus eli palvelun aikaansaava muutos 3) toiminnan laatu ja 4) toiminnan aikaansaaminen eli työelämän laatu. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää sekä vastaanottaa sidonnaisuusilmoitukset ja viedä ne valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että se saa käyttöönsä kaikki ne tiedot, joita se arviointityössään tarvitsee.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että niin arviointikertomus kuin talousarvio ja tilinpäätöskin tavoittavat myös kuntalaiset. Kaikkia näitä laadittaessa on pyrittävä antamaan kuntalaisen kannalta merkityksellistä tietoa siitä mitä on tapahtunut ja jäänyt tapahtumatta. Kirjanpidolliset detaljit pitää jättää niiden käsiteltäviksi, jotka voivat niihin syvällisemmin perehtyä ja ohjata toimintaa tämän informaation pohjalta. Tästä esimerkkinä tilinpäätöksen kohta: "Maa- ja metsätilojen tuotoista jäi toteutumatta 29 303 euroa, joka on 14 prosenttia tehtäväalueen tuotoista. Ero johtuu pysyvien vastaavien luovutusvoitoista, joita toteutui kunnalle 119 357 euroa budjetoidun 150 000 euron sijaan." Näyttää siltä, että ao. teksti on kirjoitettu kirjanpidon näkökulmasta, eikä se anna selvyttä poikkeaman syihin.

Kunnan strategian perimmäinen tarkoitus on tehdä kunnasta paremmin kuntalaista palveleva ja parantaa kuntalaisten henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä alueen elinvoimaa. Strategiasta johdettujen tavoitteiden pitää, suoraan tai välillisesti, johtaa kohti samaa päämäärää ja tavoitteen toteutumisen mitattavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Jos tavoitteen vaikuttavuus on todettavissa vasta vuosien päästä, voidaan raportoida suoritusta, kuten tapahtumakertoja tai yleisömääriä ja sitä, millä tavalla tavoite on edistänyt strategian toteutumista pidemmällä tähtäimellä.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviin koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä. Syksyllä 2019 kunnanjohtajan valmistelusta osana kunnan talouden tasapainottamisohjelmaa tarkastuslautakunnan vuoden 2020 määrärahoja vähennettiin merkittävästi. Tarkastuslautakunta ei valmistellut tätä esitystä, mutta päätti sopeuttaa määrärahavaroja ja muutti arviointisuunnitelmaansa uusien määrärahojen mukaiseksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tarkastuslautakunnan käyttöön osoitetaan riittävät voimavarat, jotta lautakunta voi suorittaa arviointitehtävänsä riippumattomasti ja luotettavasti. Tarkastuslautakunta myös toteaa, että kuntalain perustelujen mukaan valtuuston ja tarkastuslautakunnan tulee osaltaan huolehtia siitä, että edellytykset riippumattomaan sekä laadullisesti ja määrällisesti riittävän laajaan tilintarkastukseen on huomioitu.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja tilintarkastaja

Tarkastuslautakuntaan kuuluu neljä varsinaista jäsentä ja kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnan jäsenet ovat puheenjohtaja Ari Arvela, varapuheenjohtaja Ilona Leppänen, jäsenet Soila Simoja ja Antti Uusi-Rasi. Varajäsenet ovat samassa järjestyksessä Elina Järvenpää-Mäkelä, Esko Halme, Anna-Maija Kurki ja Mauri Penttilä.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori. Tilikauden 2019 arviointia varten lautakunta on pitänyt kahdeksan varsinaista kokousta.

Kuntalain mukaan kunnanhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta esittää, että aikaisempien vuosien tapaan myös muut toimielimet käsittelevät osaltaan arviointikertomusta ja antavat siitä lausuntonsa kunnanhallitukselle siten, että ne ovat valtuuston käsittelyssä alkusyksyn 2020 kokouksessa.

Vuoden 2018 arviointikertomuksesta annettua kunnanhallituksen lausuntoa ei viety valtuuston käsittelyyn, kuten kuntalaki edellyttää. Tarkastuslautakunta on havainnut, että myöskään kaikkia ao. selvityksessä olleita kehitysjatoksia ei ole toistaiseksi toimeenpanttu.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on arviointitehtävän suorittamiseksi seurannut kunnan toimielinten päätöksentekoa ja tutustunut hallituksen laatimaan toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen, henkilöstöraporttiin, hyvinvointikyselyn raporttiin sekä haastatellut kunnan eri sektoreiden vastuullisia viran- ja toimenhaltijoita sekä kaikkien työntekijäryhmien luottamusmiehiä. Lisäksi tarkastuslautakunta kuuli arviointisuunnitelman mukaisesti eri toimielinten puheenjohtajia. Edellisvuosien tapaan Vesilahden ja Pirkkalan tarkastuslautakunnat pitivät arviointivuonna yhden yhteisen kokouksen.

Tarkastuslautakunta toimii virkavastuulla ja luottamuksellisesti eikä raportoi saamistaan asioista yksityiskohtaisesti vaan arviointikertomukseen sisällytetään havaintoja yleisellä tasolla.

Tarkastuslautakunta on tehnyt yhteistyötä Tampereen ympäristökuntien tarkastuslautakuntien kanssa yhteisen koulutuksen merkeissä. Lisäksi Tampereen ympäryskuntien tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat kokoontuneet säännöllisesti tilikauden aikana.

Kaupunkiseudun tarkastuslautakuntien yhteisenä tehtävänä oli PSHP:n yhteisarviointi. Tässä arvioinnissa on kerrottu, että ilman lähetettä erikoissairaanhoidon tulevien asiakkaiden määrä on vuosi vuodelta kasvanut. Vuonna 2018 tämä luku oli Vesilahden osalta 22,3 %. Mahdollisia syitä kasvulle on useampia, joista yksi on tilastointitapojen muutokset. Yksityisen terveydenhuollon läheteiden määrä ei Vesilahdesta ole juurikaan muuttunut, vaan on pysytellyt n. 20 %:n tienoilla. Terveyskeskuksen läheteiden määrä vaihtelee vuosittain hiukan enemmän, mutta se on pysytellyt keskimäärin

reilussa 40 %:ssa. Saman sairaalan läheteillä potilaita tulee reilut 7 %. Päivystyksenä erikoissairaanhoidon tulee Vesilahdelta reilut 40 % joka käyntimääränä on 700 käyntiä vuodessa.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin vuoden 2018 painopistealueena oli henkilöstönäkökulma, ja lautakunta ehdotti pääluottamusmiesten roolin korostamista henkilöstön äänen kuulumisen parantajana. Kunnanhallitus piti selvityksessään toteutettavana mallina pääluottamusmiesten kutsumista kunnan johtoryhmään kuultavaksi ja heidän näkemyksensä kirjaamista henkilöstöraporttiin. Tarkastuslautakunta huomioi, että tämä uudistus on vielä jäänyt toteuttamatta.

Tarkastuslautakunta lausui vuoden 2018 arviointikertomuksessaan, että lähiesimiehet tarvitsevat koulutusta työhönsä. Hallitus vastineessaan pitää esimiestyön kehittämistä äärimmäisen tärkeänä. Tarkastuslautakunta näkee edelleen tärkeäksi, että lähiesimiestaitoja parannetaan niin, että henkilökunnan perusoikeudet toteutuvat mukaan lukien tiedonkulku ja tasa-arvo.

Tarkastuslautakuntaa aiemmin huolettaneeseen viestinnän tehottomuuteen kunnan hallinnon sisällä on kiinnitetty huomiota ja haettu parannusta. Lisäksi kuntalaisille tuli vastikään tiedote viestintään liittyen kunnan nettisivuille. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että jokainen vesilahtelainen, sekä kuntahallinnon sisällä että ulkopuolella, osaltaan huolehtii siitä, että ottaa velvollisuudekseen kysyä ja selvittää mieltä painavat seikat ennen niihin reagoimista. Pienen kunnan etu on, että monta asiaa saadaan selvitettyä pelkällä puhelinsoitolla ja turhaa byrokratiaa voidaan näin välttää.

Vuoden 2019 tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteenä oli luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteistyö. Kunnan johtoryhmästä vaihtui sivistysjohtajaa lukuun ottamatta kaikki ja pikkujuhlajaa on opittu toistemme toimintatavat. Osin luottamusta vielä haetaan. Suurelta osin yhteistyö koetaan hyvänä ja avoimena. Tarkastuslautakunta pitää edelleen tärkeänä, että kunnan luottamushenkilöt kiinnittävät huomiota kommunikoinnin asianmukaisuuteen kunnan henkilökunnan kanssa. Vaikka luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen on tärkeää, on muistettava luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden roolit, jotka on määritelty kuntalaissa ja kunnan hallintosäännössä.

Henkilöstöraportti auttaa suunnittelemaan kunnan henkilöstöön liittyviä toimenpiteitä pohdittaessa Vesilahden henkilöstövoimavaroja. Vesilahdessa on laadittu henkilöstöraporttia vuodesta 2008 lähtien ja sitä on nyt alettu kehittämään käytettävyyden parantamiseksi. Raportista käy ilmi, että vaikka henkilöstön määrä on hivenen laskenut viimeisten vuosien aikana, käytetty tosiasiallinen työpanos henkilötöyvuosina ilmoitettuna on pysynyt kuitenkin ennallaan.

Henkilöstön ikärakenne Vesilahdessa on keskiarvona 46 vuotta vastaten koko kunta-alaa. Näin ollen laskennallinen eläkehuippu osuu Vesilahteenkin vuosille 2026-2029, kun tällä hetkellä eläkkeelle siirtyy yksittäisiä henkilöitä vuosittain. Vuonna 2019 Vesilahdessa vaihtui poikkeuksellisen paljon henkilöstöä. 18 vakituista virka- tai työsuhdetta päättyi ja uusia vakinaisia rekrytoitiin 17.

Työterveyshuollon kustannukset ovat pysyneet ennallaan. Sairauspoissaolojen syihin on työterveyshuollossa perehdytty ennakoivasti ajatellen henkilöstön ikääntymistä ja työergonomiaan on kiinnitetty huomiota. Henkilöstöraportissa sairauspoissaolojen kirjaustapaa on muutettu, joten edellisvuosien sairauspoissaolojen määrissä ja kuluvan vuoden tiedoissa on merkittäviä eroavaisuuksia. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan sairauspoissaolot on nyt käsitelty todenmukaisesti. Sairauspoissaoloja tarkasteltaessa on huomioitava, että kunnan lukuihin ei sisälly Pirkkalan kunnan palveluksessa oleva yhteistoiminta-alueen Vesilahden toimipisteen henkilöstö.

Vesilahdessa toteutettiin työhyvinvointikysely loppuvuodesta 2019, johon oli vastausprosentti 53,8. Vesilahden tulosten on tulkittu olevan hyvää keskitasoa verrattuna muihin samankokoisiin kuntiin. Kyselystä saadun materiaalin hyödyntämisestä on tehty suunnitelma, jonka tavoitteena on kehittää ja parantaa henkilöstön hyvinvointia edelleen.

Vesilahdessa aloitti TYHY-ryhmä vuonna 2010, jonka tavoitteena on miettiä niitä toimenpiteitä, joilla kunnan henkilöstön hyvinvointia voitaisiin lisätä ja työkyky säilyttää. Tyhy-ryhmää vetää hallintojohtaja ja siihen kuuluu laajalti toimijoita eri aloilta. Arviointivuonna on kehitetty tyhy-toimintaa ja tämä on tarkastuslautakunnan mielestä erittäin positiivista. Tämä tukee myös vuoden 2019 strategista painopistetavoitetta koskien henkilöstön hyvinvoinnin lisäämistä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat olennainen osa kunnan johtamista ja ensisijainen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kuuluu kunnanhallitukselle ja kunnanjohtajalle. Sisäisen valvonnan ohje on vuodelta 2013. Koska kunnan johtoa ja esimiehiä on vaihtunut, on tärkeää, että uudetkin esimiehet tuntevat sisäisen valvonnan ohjeistuksen ja omat vastuunsa valvontaan liittyen.

Riskienkartoitus on tehty vuonna 2018 ja riskienhallintaprosessin kehittämistä on suunniteltu. Tarkastuslautakunnan mielestä riskienkartoitus olisi hyvä päivittää tilikausittain.

Toimintakertomuksessa on todettu, että hallintokunnilla on omia, hallintokuntien tyypillisimpiin riskeihin kohdistuvia riskien hallintatapoja ja ohjelmia. Esimerkkinä mainitaan tukipalvelujen omavalvontasuunnitelma ja eri hallinnon alojen turvallisuussuunnitelmat. Vuonna 2018 toteutetussa riskikartoituksessa keskeisimmiksi riskeiksi tunnistettiin kiinteistöjen mahdolliset sisäilmaongelmat, avainhenkilöriskit, henkilövalintojen epäonnistuminen ja kunnan kannalta mahdolliset epäedulliset päätökset. Tarkastuslautakunta näkee em. riskit edelleen relevanteiksi ja esittää, että tapahtuneita henkilöstövaihdoksia hyödynnetään myös riskiarvioinnin näkökulmasta ja havaittuja asioita käytetään riskinkestävyyden parantamiseksi.

Alkuvuoden 2020 koronapandemia on vaikuttanut olennaisesti kunnan toimintaan ja talouteen. Pandemian vaikutukset talouteen voivat olla pitkäkestoisia ja vaikeuttavat entisestään kunnan talouden tasapainoa.

Tilikauden aikana kunta joutui äkillisesti negatiivisen julkisuuden kohteeksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että vastaavien tapausten varalta on selkeät pelisäännöt ja tiedottamiseen liittyvä varautumissuunnitelma.

2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMI- NEN

Talousarvion tavoitteita on johdettu suoraan kuntastrategiasta, jossa vuoden 2019 painopistealueiksi määriteltiin kunnan henkilöstön hyvinvointi, yhteistyö kolmannen sektorin kanssa ja asumisen monimuotoisuuden lisääminen ja asumisen turvaaminen. Strategiasta johdetut tavoitteet ja eri toimi-alueiden painopistealueet eivät kaikilta osin kohtaa. Tämä ristiriita olisi suositeltavaa selkeyttää.

2.1 Kunnanhallituksen alainen toiminta

Luottamushenkilöhallinnolle asetettu tavoite kuntastrategian uusimisesta toteutui. Kunnan uusi strategia otettiin käyttöön vuoden 2020 alusta. Työ tehtiin valtuuston ja johtoryhmän yhteistyönä. Strategian valmistelussa kuultiin myös kuntalaisia. Kuntastrategia on valtuuston hyväksymä pitkän tähtäimen suunnitelma, joka ohjaa kunnan taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita. Uudistettu strategia luo tarpeen ja pohjan talousarviokirjan uudistamiseen ja selkeyttämiseen. Tämä työ on aloitettu. Keskeistä on, että strategia jalkautetaan toimintaan vuosittain talousarvion tavoitteiden kautta. Strategian uudistaminen oli iso prosessi ja osoitti uudistuneen johtoryhmän ja luottamushenkilöstön yhteistyötaitot.

Valtuuston hyväksymässä vuoden 2019 talousarviossa oli budjetoitu myytäviin kiinteistöihin 130 te tuottoja. Vanha kirjasto myytiin 105,5 te:lla, mutta kirjastosta annettiin myöhemmin hinnanalennusta lähes 40 te. Ostaja vaati hinnanalennusta kiinteistössä kaupanteon jälkeen ilmenneiden teknisten vikojen vuoksi. Hinnanalennuksesta johtuen rakennuksen ja tontin myyntivoitto jäi vähäiseksi (13 te). Tarkastuslautakunta jäi pohtimaan olisiko tilanne voitu välttää perusteellisemmalla kunto-kartoituksella tai muulla tavoin.

Elinkeinotoimi

Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmassa oli elinkeinotoimen arviointi ja elinvoimapäällikön kuuleminen. Tarkastuslautakunta ei saanut määräaikaista elinvoimapäällikköä haastateltavakseen esittämistään kutsuista huolimatta.

Elinvoimatoimikunta on hallituksen alainen toimikunta ja toimikunnalla oli talousarviossa 30.000-60.000 kohdentamaton määräraha. Elinkeinotoimen arviointikriteereinä olivat yrittäjien ja kunnan yhteistyö, kuntakuvan yritysmuotoisuus, yrittäjien hyvinvointi ja työperäisten sairauksien ehkäisy. Tilinpäätöksessä ei ole annettu selvitystä kaikkien tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta koki vaikeaksi arvioida elinkeinotoimen tavoitteiden toteutumista tai toiminnan tarkoituksenmukaisuutta. Tähän vaikutti myös se, että elinvoimapäällikön kuuleminen ei toteutunut.

Elinkeinotoimen tavoitteina ovat olleet mm. yritystilojen aktiivinen tarjonta. Tilinpäätöksessä on todettu, että tavoite ei ole toteutunut, koska kunnalla ei ole ollut vapaita yritystiloja. Myös asumisen monimuotoisuuden lisääminen ja asumisen turvaaminen kuntalaisen koko elinkaareissa yksityisiä palveluja hyödyntäen on ollut tavoitteena. Tavoitteen toteutumisen esteenä on ollut kaavojen valmistamisen viiveet.

Yhtenä elinkeinotoiminnan tunnuslukuna on ollut yrittäjätapaamisten määrä (50 kpl). Yrittäjätapaamisia toteutui 28 kpl, joten tavoitteesta jäätiin. Tilinpäätöksessä on todettu, että tavoite yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaamisesta on toteutunut. Tarkastuslautakunta ei pysty toteamaan tavoitteen toteutumista ja tätä asiaa olisi hyvä avata valtuustolle. Lisää tietoa olisi tarpeen saada myös elinvoimatoimikunnan toiminnasta ja aikaansaannoksista.

Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut järjestää Pirkkalan kunta. Pirkkalan kunnan tarkastuslautakunta on laatinut arviointikertomuksen vuodelta 2019, jossa on käsitelty myös sosiaali- ja terveydenhuollon asioita ja tavoitteiden toteutumista. Tämä arviointikertomus on saatavilla Pirkkalan kunnan internet-sivuilta.

2.2 Sivistyslautakunnan alainen toiminta

Sivistystoimen hallinto

Henkilöstön hyvinvointia tukemaan asetettiin tavoitteeksi toimintojen yhtenäistämistä seurannut johtamisrakenteiden ja vastualueiden kehittäminen. Rakenteet ja vastuut sekä tehtäväkuvat on mainittu kuvatuiksi, mutta työ jatkuu, sillä johtamisratkaisut arvioidaan palveluverkkoselvityksen yhteydessä 2020.

Nuorison ja perheiden pahoinvointi on kasvava huoli niin kansallisella tasolla kuin paikallisesti Vesilahdessa. Ongelmat ovat sivullisillekin osin näkyviä ja tiedostettuja. Yhtenä strategisena painopistealueena on yhteistyö kolmannen sektorin kanssa. On pyritty löytämään uusia yhteistyökanavia ja syventämään jo olemassa olevia. Toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet mm. avoimen varhaiskasvatuksen järjestämisellä yhdessä seurakunnan ja MLL:n kanssa. Matalan kynnyksen ja ennaltaehkäisevien palveluiden kehittäminen ja käyttöönotto ovat sekä strategian mukaisia että kunnalta suoraa reagointia havaittuihin ongelmiin. Valitettavasti vaikuttaa siltä, että työtä tälläkin saralla vielä riittää.

Peruskoulu

Peruskoulun toimintaa ohjaa kolme asiakirjaa. Sivistystoimen visio hyväksyttiin 1/2019, ja tämän jalkauttaminen on aloitettu. Perusopetuksen kehittämissuunnitelma päivitettiin vuosille 2019-2021. Kuntastrategian mukaiset painopistealueet vuodelle 2019 määritettiin valtuustotasolla. Visio ja kehittämissuunnitelma antavat operatiiviset työkalut sivistykselle, mutta onko mahdollista jatkossa kytkeä näiden asiakirjojen tavoitteita kunnan strategisiin tavoitteisiin ja tätä myöden talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin?

Peruskoulun henkilöstön hyvinvoinnista on pyritty huolehtimaan pitämällä yllä avointa, myönteistä ja kannustavaa ilmapiiriä. On mahdollistettu osallistuminen työnohjaukseen. Resurssia lisättiin erityisopetukseen, johon nähtiin tarve. Vesilahden yhtenäiskoulu aloitti toimintansa vuoden 2019 alusta. Yhtenäiskoulun ohjausryhmä on käynnistetty ja sen toiminnasta ja havainnoista tarkastuslautakunta mielellään kuulisi jatkossa lisää.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tärkeimpänä tavoitteena on ollut Vesilahden varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman toteuttaminen. Toiminnallisissa tavoitteissa korostui strategiasta johdetut tavoitteet. Näin ollen vastuualueen omien tärkeimpien tavoitteiden arvioiminen ei näy juurikaan tilinpäätöksessä. Tilinpäätöksen mukaan toimintaa on kuitenkin arvioitu suhteessa kehittämissuunnitelman tavoitteisiin.

Tilinpäätöksessä voidaan kuitenkin huomata, että henkilöstön hyvinvointiin on panostettu. Henkilöstöä on 46 vakanssia ja heille on ollut tarjolla 67 kokopäiväistä ja 155 osapäiväistä koulutusta. Myös työnohjausta on ollut tarjolla ja tehtäväkuvat on päivitetty.

Kolmannen sektorin kanssa toteutettavaa yhteistyötä on ollut, mutta valitettavasti sen palautetta ei tilinpäätöksestä löydy, vaikka sekin arviointikriteeriksi on asetettu. 150-vuotisjuhlavuoden kevätjuhla on kuitenkin ollut ilmeisen onnistunut tilaisuus, missä on ollut myös senioreiden edustus. Erityinen ilonaihe on ollut varhaiskasvatuksen, seurakunnan ja MLL:n yhteistyö avoimessa päiväkotitoiminnassa.

Liikunta- ja nuorisotoimi

Henkilöstön hyvinvoinnin suhteen on nähtävissä selkeitä panostuksia ja onnistumisia. Etsivä nuorisotyöntekijä on vakinaistettu ja tätä työtä pystytään kehittämään pitkäjänteisemmin kuin ennen. Se myös saa aikaan hyviä tuloksia nuorten jatko-opintoihin ohjaamisessa. Henkilöstön työnkuvat on päivitetty ja koulutus- ja kehittämissuunnitelmat laadittu. Työtiimin yhteiset palaverit ovat myös säännöllisiä.

Tilojen käyttöaste on monena vuonna ollut arviointikriteerinä ja näin tälläkin kertaa. Edellisistä vuosista poiketen se on nyt myös saatu laskettua ja se asettuu 48,5 %:n tasolle. Seutuvaraamon kehitystyö on kesken, joten käyttöönotto ei ollut vielä mahdollista. Kunnan koolle kutsuma seurojen ja yhdistysten osallisuus-/seurafoorumi kokoontui kaksi kertaa ja sen toiminta kehittyi osallistavampaan ja kehittämiseen tähtäävään suuntaan, minkä tarkastuslautakunta on ilolla pannut merkille. Positiivista on ollut huomata myös Nurkan käyntimäärien kasvu. Lisäksi tapahtumien määrässä on hienoista kasvua.

Kirjastotoimi

Kirjaston aineiston hankintamäärät ovat pysyneet suurin piirtein samoina, mutta niin asukaskohtaiset lainausmäärät kuin fyysiset käynnit kirjastossa ovat kasvussa. Kirjastossa myös järjestettiin paljon erilaisia tapahtumia, joista noin kolmasosassa kirjasto oli päävastuullisena järjestäjänä. Valtaosassa muita tapahtumia kirjasto toimi yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Tarkastuslautakunta pohti edellisessä arviointikertomuksessaan lisääntyneiden tapahtumien ja muun toiminnan kasvun vaikutusta kirjastohenkilökunnan perustyöhön. Vuoden 2019 aikana tätä kysy-

mystä on lähestytty ainakin käymällä kehityskeskustelut ja päivittämällä työnkuvat. Lisäksi on suunniteltu kouluttautumista. Työyhteisön palavereja on pidetty tarpeen mukaan kuukausittaisen tavoitteen sijasta eikä niiden palautetta ole arvioitu tilinpäätöksessä.

Kirjastolle suunnitellut rakennusvalvontapäivä ja kaavanlukutilaisuus eivät toteutuneet ilmeisesti rakennustarkastajan viranhaltijan vaihtumisen vuoksi. Kirjaston henkilökunta palkittiin Vuoden positiivinen viestittäjä -palkinnolla. Kirjaston lukuisat tapahtumat ovat olleet perinteisten tiedotuskanavien lisäksi hyvin esillä sosiaalisessa mediassa ja ovat tavoittaneet hyvin ihmisiä. Kirjaston kautta on saatu paljon positiivista näkyvyyttä koko Pirkanmaalla.

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimessa näkyi erityisesti kunnan 150-vuotisjuhlavuosi. Kulttuuritoimi oli vuoden aikana mukana yli 100 tapahtuman järjestämisessä ja tiedotti eri tapahtumista monipuolisesti. Muuten kulttuuritoimessa jatkettiin perinteisten toimintamuotojen ja olemassa olevien pidemmän ajan tavoitteiden mukaista toimintaa. Kulttuurin laineilla -ohjelma otettiin käyttöön varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja peruskouluikäisille. Kulttuuriportaati-ohjelman käynnistäminen siirtyi jälleen. Myöskään kyläkohtainen kysely ei toteutunut.

Kirjaston palvelutiimijattelun mukaisesti tehtävänkuvat tarkastettiin ja toimintatapoja kehitettiin. Työyhteisön palavereja on pidetty tarpeen mukaan kuukausittaisen tavoitteen sijasta eikä niiden palautetta ole arvioitu tilinpäätöksessä.

Kulttuuritoimi osallistui myös osallisuusfoorumeihin jossain määrin. Tapaamisissa eri toimijat kohtasivat ja vaihtoivat ajatuksia. Kolmas sektori pääsi myös esittelemään toimintaansa erilaisissa kirjaston tapahtumissa.

2.3 Teknisen lautakunnan alainen toiminta

Kunnaninsinöörin tehtävään liittyen oli rekrytointihaasteita, mutta alkusyksyllä valittiin uusi kunnaninsinööri ja hänen myötänsä teknisessä toimessa on selvästi määrätietoisemmän, suunnitellumman ja hallitumman tekemisen merkkejä.

Vuoden 2019 tavoitteiden osalta teknisen toimen tavoitteissa on tarkastuslautakunnan mielestä paljon kehitettävää. Nyt asetetut tavoitteet ja arviointikriteerit eivät aina kohtaa ja tavoitteiden toteutumisen arviointi on hankalaa. Tämän vuoksi tarkastuslautakunta ei arvioi teknisen toimen tavoitteiden toteutumista.

2.4 Rakennus- ja ympäristölautakunnan alainen toiminta

Rakennustarkastaja ja teknisen puolen sihteeri vaihtoivat työnantajaa, jonka myötä kunnasta poistui paljon kokemusta ja ns. hiljaista tietoa. Kokeneista rakennustarkastajista on koko valtakunnassa pulaa ja kokemattoman harjaantumiseen lakisääteisten viranomaistehtävien hallitsevaksi menee väistämättä melkoisesti aikaa.

Nopeiden ja oikeiden lupapäätösten lisäksi rakennusvalvontaa kohtaan tulee eri tahoilta paineita tulkita lakeja ja asetuksia eri näkökulmia painottaen. Esimerkiksi ilmastonäkökulma, yhdyskuntarakenteen tiivistämistavoite tai kunnan palvelujen sijainti eivät saa ohjata päätöksiä. Tarkastuslautakunta toivoo, että uudenkin rakennustarkastajan aikana kunnan elinvoiman kannalta ensiarvoisen tärkeää kaavoitusta ja rakennusvalvontaa pidetään kunnan omana toimintana ja edelleen seutukunnallisesti parhaiten palvelevana rakennusvalvontana.

2 KUNNAN TALOUS

Kunnan tilinpäätös päättyi hiukan ylijäämäiseksi, eli 1,3 miljoonaa euroa paremmaksi kuin talousarviossa esitettiin. Kunnan velka kasvoi 690 €/asukas, eli noin 3 miljoonaa euroa päätyn 3 918 euroon /asukas. Kriisikunnan tunnusmerkit eivät täytyneet.

Kunnan ulkoiset toimintatuotot olivat yhteensä 3,0 miljoonaa euroa (2018: 2,9 milj. euroa) ja toimintakulut 26,9 miljoonaa euroa (2018: 26,9 milj. euroa). Toimintatuotot kattoivat toimintamenoista 11,1% (2018: 10,7%). Toimintakate heikkeni edellisvuodesta 47teuroa.

Kunnan tuloista valtionosuudet muodostivat 8,5 miljoonaa euroa, joka on noin 1 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Verotuloja kunnalle kertyi yhteensä 16,9 miljoonaa euroa, joka on noin 0,7 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän.

Vuosikatteen, nettoinvestointien ja poistojen määrää vuosina 2016–2022 esittävä kuvio osoittaa selvästi vuosikatteen ja poistojen välisen vajeen kertomusvuodesta aina vuoteen 2022. Ennusteen mukaan poistoja ei lähivuosina pystytä vuosikatteella kattamaan.

Vuosi	TP 2017	TP 2018	TP 2019
Vuosikate	1,970	-0,140	1,540
Nettoinvestoinnit	1,330	1,270	0,830
Poistot	1,600	1,530	1,570
Vuosikate/poistot %	123 %	-9 %	98 %
Investointien tulorah. %	147 %	-11 %	186 %

Vuosikate oli 1,5 miljoonaa euroa (2018: -0,14 miljoonaa euroa) samoin poistoprosentti, ollen 98 % (2018: -9%). Suunnitelman mukaiset poistot (1,5 miljoonaa euroa) pysyivät samalla tasolla kuin vuonna 2018.

Tilikauden tulos oli 14 tuhatta euroa ylijäämäinen, ollen noin 1,4 me muutostalousarviota parempi. Otettaessa huomioon tilinpäätöksessä 2019 olevat edellisten tilikausien ylijäämät (669 te), tilikauden 2019 ylijäämän (14 te) ja taloussuunnitelmakaudelle 2020-2022 arvioidut alijäämät (yhteensä 1,134 me), on lopputuloksena se, että taloussuunnitelma vuoteen 2022 ei ole talouden osalta tasapainossa. Kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan talouden tasapainoon ja kuntalain alijäämä säännösten noudattamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota taloussuunnitelmakaudella.

Verotulot olivat alkuperäisessä talousarviossa 17 350 000 euroa. Verotulojen toteuma oli 16 960 000 euroa alittaen talousarviossa ennakoitun 390 000 eurolla. Alkuperäisessä talousarviossa ennakoitun valtionosuudet, olivat 7 751 000 euroa. Valtionosuuksien toteuma oli 760 000 euroa arvioitua parempi, ollen 8 515 000 euroa.

Kunnan lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 17 miljoonaa euroa, kasvaen edellisvuodesta 2,8 milj. euroa (2018: 14,2 milj. euroa). Kuntakonsernin lainakanta kasvoi miljoona euroa viime vuoteen verrattuna ollen vuoden lopussa 19,6 miljoonaa euroa (2018: 16,2 milj. euroa). Vesilahden kunnan

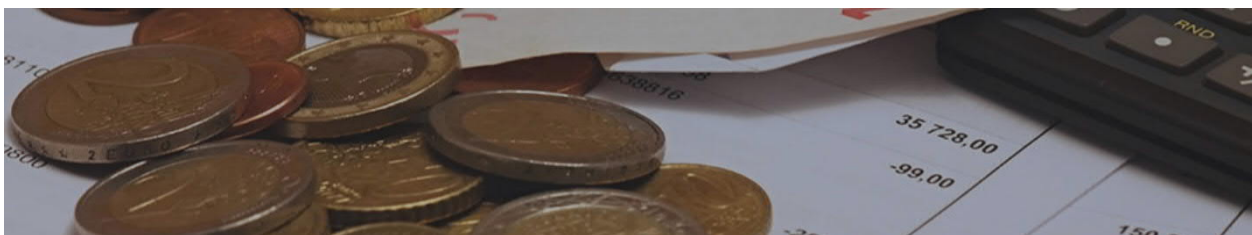
asukaskohtainen lainamäärä on edelleen suurempi kuin useissa kunnissa Pirkanmaalla. Kuntakonserneja verrattaessa Vesilahden asukaskohtainen lainamäärä on kuitenkin keskimääräistä pienempi.

Omavaraisuusaste mittaa kuntien vakavaraisuusastetta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä pienempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävää velkarasitetta. Vesilahden omavaraisuusaste vuonna 2019 oli edelleen heikko 30,1 % (2018: 32,7%).

Tarkastelu kuntalain 118 §:ssä määriteltyjen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerien täyttymisestä (kriisikunnaksi määritellään, mikäli kriteerit täyttyvät kahtena vuonna peräkkäin):

Kriteeri	TP2019	Johtopäätös
Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen	+1 888	EI TÄYTY
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Vesilahti: 21,5 Koko maa: 19,88	TÄYTTY
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla	Vesilahti: 4 505 €/ as. Koko maa, raja-arvo v. 2019 6 537 €/as	EI TÄYTY
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia	Vesilahti 72,5 %	TÄYTTY

Talouden tasapainon tarkastelua	
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.2019	+ 655.000 euroa
Tilikauden ylijäämä 31.12.2019	+ 14.000 euroa
Ylijäämät yhteensä 31.12.2019	+ 669.000 euroa
Talousarvio 2020 alijäämäarvio	- 883.000 euroa
Taloussuunnitelma 2021 alijäämäarvio	- 371.000 euroa
Taloussuunnitelma 2022 ylijäämäarvio	+ 59.000 euroa
Alijäämät 2020-2022 yhteensä	- 1.195 000 euroa
Arvio alijäämistä 31.12.2022 tilanteessa	- 526 000 euroa

3 YHTEENVETO

Kunnan talous päättyi hienoisesti positiiviseksi valtion 600 000 euron harkinnanvaraisen valtionosuu-
den korotuksen ja sotepalveluiden (erikoissairaanhoidon) 750 000 euroa arvioitua pienemmän loppu-
laskun ansiosta. Lisäksi talouden säästötoimia jatkettiin. Syksyllä valtuusto päätti korottaa vuoden
2020 kunnallisveroprosenttia 0,5 prosenttiyksiköllä 22,0 %:iin ja kiinteistöveroä muiden kuin vaki-
tuisten asuntojen kohdalta 0,05 – 0,10 prosenttiyksiköllä.

Kunnan lainakanta vuoden lopussa oli 3 918 €/asukas, jossa on 21,4 % kasvua edelliseen vuoteen.
Kuntakonsernin, joka käsittää kunnan lisäksi osuudet Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymästä,
Pirkanmaan liitosta ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymästä, lainakanta oli 4505 €/asukas.
Konsernilainoissa kasvuprosentti on 22,0 %. Velkaantumiskehitys on hälyttävää ja epävakaina ai-
koina tiukka talouden tilanne sekä velkaantuminen voivat vaarantaa kunnan itsenäisen tulevaisuu-
den.

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa painopisteenä oli luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteis-
työ kunnan toiminnassa ja päätöksenteossa. Tarkastuslautakunnan muodostaman käsityksen mu-
kaan viranhaltijajohto on kiinnittänyt huomiota tietojen jakamiseen ja vuorovaikutukseen valtuuston
ja hallituksen puheenjohtajille sekä valtuutetuille. Lautakuntien puheenjohtajien kommentit viran-
haltijoiden ja luottamushenkilöiden yhteistyöstä olivat kiittäviä. Vuorovaikutusta ja yhteistyötä on
edelleen hyvä kehittää, erityisesti kun kunnalla on edessään erittäin tiukat ajat talouden tasapainon
suhteen ja yhteiseen hiileen puhaltamista tarvitaan enemmän kuin koskaan.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan henkilöstöä ja päättäjiä yhteistyöstä arviointivuonna 2019.

4 Allekirjoitukset

Vesilahdessa 20.5.2020

Tarkastuslautakunta

Ari Arvela, puheenjohtaja

Ilona Leppänen, varapuheenjohtaja

Soila Simola, jäsen

Antti Uusi-Rasi, jäsen

Kannen kuva: Ari Arvela / Kesän tuoksua